

Wyrok z 12 listopada 2002 r., [SK 40/01](#)
TREŚĆ AKTU URODZENIA PO ZAPRZECZENIU OJCOSTWA

Rodzaj postępowania: skarga konstytucyjna Inicjator: osoba fizyczna	Skład orzekający: 5 sędziów	Zdania odrębne: 0
----------------------------------------------------------------------------------------------	--------------------------------	----------------------

Przedmiot kontroli	Wzorzec kontroli
Pozostawienie w akcie urodzenia dziecka danych osoby, której ojcostwo zostało skutecznie zaprzeczone, przy zamieszczeniu tzw. wzmianki dodatkowej dotyczącej uznania dziecka przez ojca biologicznego [Ustawa z 29 września 1986 r. Prawo o aktach stanu cywilnego: art. 21 i art. 44 ust. 3]	Prawo do ochrony danych osobowych [Konstytucja: art. 51 ust. 2 i 4]

Stan cywilny osób fizycznych stwierdza się na podstawie aktów sporządzonych w księgach stanu cywilnego, prowadzonych w urzędach stanu cywilnego na podstawie prawa o aktach stanu cywilnego z 1986 r. (p.a.s.c.). W akcie urodzenia wpisuje się m.in. dane osobowe rodziców.

W art. 62 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (k.r.o.) ustanowione jest domniemanie ojcostwa męża matki dziecka, jeżeli dziecko urodziło się w czasie trwania małżeństwa lub w ciągu trzystu dni od jego ustania bądź unieważnienia. Osoba uważana za ojca na podstawie domniemania ojcostwa zostaje wpisana do aktu urodzenia jako ojciec dziecka.

Wspomniane domniemanie jest wzruszalne – uchylenie jego skutków może nastąpić w sądowym trybie tzw. zaprzeczenia ojcostwa (art. 63-71 k.r.o.). Po zaprzeczeniu ojcostwa może dojść do uznania dziecka przez ojca naturalnego (art. 72-79 k.r.o.). Jednostronna czynność prawna uznania dziecka wywołuje skutek *ex tunc*: osoba, która dziecko uznała, jest uważana w świetle prawa za ojca dziecka od jego urodzenia.

W wypadku, gdy doszło do uznania dziecka po zaprzeczeniu ojcostwa innego mężczyzny, zażądane w niniejszej sprawie przepisy prawa o aktach stanu cywilnego wymagają wprowadzenia do aktu urodzenia dodatkowej wzmianki o uznaniu i zmianie nazwiska dziecka, ale bez wykreślenia danych osoby uważanej poprzednio za ojca dziecka.

W niniejszej sprawie skarga konstytucyjna została wniesiona na tle następującego stanu faktycznego. Skarżący, pan Krzysztof T., uznał Szymona M. za swoje dziecko po obaleniu domniemania jego pochodzenia od męża matki, Szczepana M. Do aktu urodzenia wpisana została odpowiednia wzmianka dodatkowa. W treści aktu, w rubryce „ojciec”, pozostawiono dane Szczepana M. Skarżący wystąpił do sądu z wnioskiem o sprostowanie aktu urodzenia swojego syna przez wykreślenie zapisów dotyczących ojcostwa Szczepana M. Sądy obydwu instancji nie uwzględniły jednak wniosku Krzysztofa T., uznając, że akt zawiera dane zgodne z prawdą. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia kasacji do rozpoznania.

W skardze konstytucyjnej zarzucono, że wskutek obalenia domniemania pochodzenia dziecka od męża matki i uznania dziecka przez biologicznego ojca pierwotny wpis nie odpowiada prawdzie. Nie jest przy tym wystarczające uwidocznienie zdarzenia zgodnego z prawdą jedynie w formie wzmianki dodatkowej, bez skreślenia pierwotnego wpisu. Zdaniem skarżącego, jest to sprzeczne z konstytucyjnym zakazem gromadzenia przez organy władzy publicznej informacji o obywatelach innych niż niezbędne (art. 51 ust. 2) oraz godzi w prawo do żądania sprostowania i usunięcia informacji nieprawdziwych (art. 51 ust. 4 Konstytucji).

ROZSTRZYGNIĘCIE

Zaskarżona regulacja jest zgodna z art. 51 ust. 2 i 4 Konstytucji.

GLÓWNE TEZY UZASADNIENIA

1. Zagwarantowane w art. 51 Konstytucji prawo do ochrony danych osobowych stanowi szczególnie instrument ochrony interesów jednostki związanych z ochroną jej życia prywatnego. Prawo to jest więc wyspecjalizowanym środkiem ochrony tych samych wartości, które chronione są na podstawie art. 47 Konstytucji.
2. Współczesne rozumienie sfery życia prywatnego w odniesieniu do danych osobowych prowadzi do objęcia ochroną każdej informacji osobowej bez względu na jej zawartość treściową – mogą to być zarówno takie informacje, które narażają osobę na uczucie wstydu czy skrepowania, jak i takie, które mają zawartość indyferentną z punktu widzenia moralności czy obyczaju. Przedmiotem ochrony są bowiem wartości akcentujące możliwość prowadzenia swoich spraw, decydowania o swoim życiu i o rodzajach więzi personalnych z innymi z maksymalną swobodą, a zarazem z najmniejszym stopniem ingerencji świata zewnętrznego.
3. Przesłanka „niezbędności”, o której mowa w art. 51 ust. 2 Konstytucji, nie jest tu zdefiniowana, jednak pojęcie to nawiązuje do art. 31 ust. 3 (zasada proporcjonalności). Należy zatem przyjąć, że władze publiczne mogą gromadzić, przechowywać i udostępniać informacje o obywatelach tylko w takim zakresie, w jakim pozwala na to ustawa i jest to konieczne w demokratycznym państwie prawnym dla jego bezpieczeństwa, porządku publicznego, ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej albo wolności i praw innych osób.
4. Informacje gromadzone w rejestrach stanu cywilnego należą do kategorii danych osobowych, które w pewnym zakresie mieszczą się w pojęciu tzw. informacji wrażliwych, podlegających w ramach prywatności szczególnie intensywnej ochronie konstytucyjnej. Odpowiednio do tego księgi stanu cywilnego stanowią rejestr pozbawiony cechy jawności, są poufne i dostępne dla ograniczonego kręgu osób.
5. Akta stanu cywilnego umożliwiają identyfikację osoby fizycznej i ustalenie jej statusu prawnego z punktu widzenia stanu cywilnego – zarówno aktualnego, jak i tego, który istniał w przeszłości. Prawidłowe ustalenie stanu cywilnego (także dawnego stanu cywilnego), leży nie tylko w interesie osoby bezpośrednio zainteresowanej, lecz także w interesie osób trzecich i w interesie publicznym. Ujawnienie pełnej informacji o zdarzeniach rzutu-ających na stan cywilny podmiotu w poszczególnych okresach jego życia stanowi ponadto

realizację prawa do wiedzy o swoim stanie cywilnym i jego ukształtowaniu czasowym, które mieści się w obszarze szerszej rozumianych dóbr osobistych. Wiedza osoby zainteresowanej o zdarzeniach kształtujących jej stan cywilny może wreszcie okazać się konieczną przesłanką realizacji określonych uprawnień (zob. np. art. 70 i 81 k.r.o.). Na rzecz uznania, że spełniony jest wymóg niezbędności w rozumieniu art. 51 ust. 2 Konstytucji, przemawia fakt, iż nie istnieje żaden alternatywny sposób gromadzenia danych, który pozwalałby na osiągnięcie tego samego stopnia pewności prawnej, zważywszy na szczególną wartość rejestru stanu cywilnego, przejawiającą się w wyłączności mocy dowodowej w stosunku do zdarzeń stwierdzonych w aktach stanu cywilnego (por. art. 4 p.a.s.c.).

6. Jeżeli zawarte w akcie urodzenia dziecka określenie ojcostwa na podstawie ustawowego domniemania pochodzenia dziecka z małżeństwa (art. 62 k.r.o.) zostało później obalone jako niezgodne ze stanem rzeczywistym, a ojcostwo zostało uznane przez innego mężczyznę (ojca biologicznego), to – w świetle przesłanek omówionych wyżej – uzasadnione jest, aby dane dotyczące osoby uważanej na początku za ojca nie zostały usunięte, lecz akt urodzenia został uzupełniony, w formie wzmianki dodatkowej, w trybie określonym w art. 21 i art. 44 ust. 3 p.a.s.c. Nie można przy tym tracić z pola widzenia, że chodzi o ustalenie stanu cywilnego nie rodziców, lecz dziecka, a zatem to jego interesy muszą być brane pod uwagę w pierwszej kolejności.
7. W świetle art. 79 ust. 1 Konstytucji skarga konstytucyjna może dotyczyć jedynie naruszeń zagwarantowanych konstytucyjnie praw i wolności, o ile naruszenia te wynikają z przepisów ustaw lub innych aktów normatywnych. Kwestionowane przez skarżącego przepisy powinny zostać dokładnie wskazane w treści skargi (art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK). Przedmiotem skargi konstytucyjnej nie mogą być natomiast dokonane na podstawie tych przepisów indywidualne rozstrzygnięcia jako takie.

Przepisy Konstytucji i ustawy o TK

Konstytucja

Art. 31. [...] 3. Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Art. 47. Każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym.

Art. 51. 1. Nikt nie może być obowiązany inaczej niż na podstawie ustawy do ujawniania informacji dotyczących jego osoby.
 2. Władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym.
 3. Każdy ma prawo dostępu do dotyczących go urzędowych dokumentów i zbiorów danych. Ograniczenie tego prawa może określić ustawa.
 4. Każdy ma prawo do żądania sprostowania oraz usunięcia informacji nieprawdziwych, niepełnych lub zebranych w sposób sprzeczny z ustawą.
 5. Zasady i tryb gromadzenia oraz udostępniania informacji określa ustawa.

Art. 79. 1. Każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji.

Ustawa o TK

Art. 47. 1. Skarga poza wymaganiami dotyczącymi pisma procesowego powinna zawierać:

- 1) dokładne określenie ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją,

[...]